

Іскерлік белсенділік индексі

2024 Қыркүйек

2024 жылдың қыркүйек айында іскерлік белсенділіктің жақсаруы жалғасты, алайда өсу қарқыны аздап бәсеңдеді. Көрсеткіш сегізінші ай қатарынан оң аймақта қалып отыр.

График 1. Іскерлік белсенділік индексінің (ІБИ) динамикасы*

* Көрсеткіш 50-ден жоғары болса – оң өзгерісті, төмен болса – кері өзгерісті білдіреді. Индекс мәні 50-ден қаншалықты жоғары (төмен) болса, көрсеткіштің өсу (құлдырау) қарқыны соншалықты жоғары (төмен), ал 50-ге тең болса – өзгеріс жоқ дегенді білдіреді.

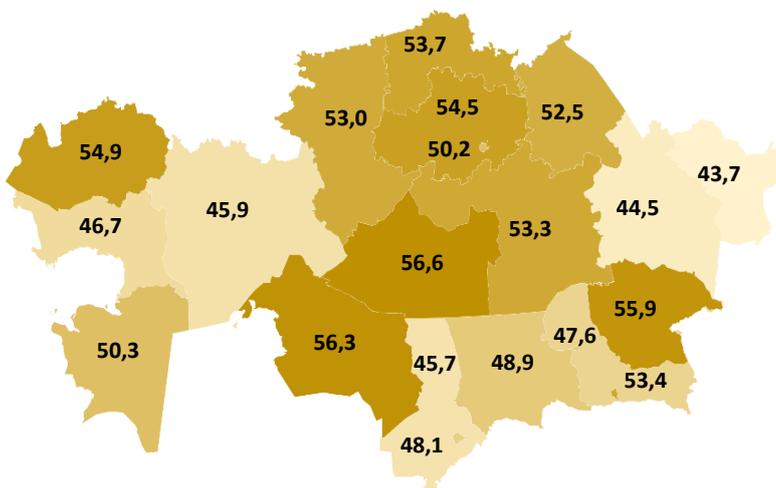
Іскерлік белсенділік индексі қыркүйек айында 51,2 құрады.

Көрсеткіштің жақсаруы тау-кен өнеркәсібінен басқа барлық секторларда байқалды, онда өндіріс көлемінің және тауарлы-материалдық қордың айтарлықтай төмендеуі есебінен индекс төмендеу аймағына өтіп, **48,9** құрады (тамызда-52,3). Өндірісте көрсеткіштің айтарлықтай жақсарғаны байқалды: индекс жаңа тапсырыстың, өндіріс көлемінің және жұмыспен қамту деңгейінің жоғарылауы есебінен **52,4** дейін (тамызда-51,8) көтерілді. Қызмет көрсету секторында да шамалы өсім байқалды - **51,6** (тамызда - 51,1), құрылыста көрсеткіш айтарлықтай өзгерген жоқ - **50,4** (50,5).

График 2. Қыркүйек айындағы өңірлер бойынша ІБИ

12 өңірде іскерлік белсенділік жақсарып, 8 өңірде нашарлады.

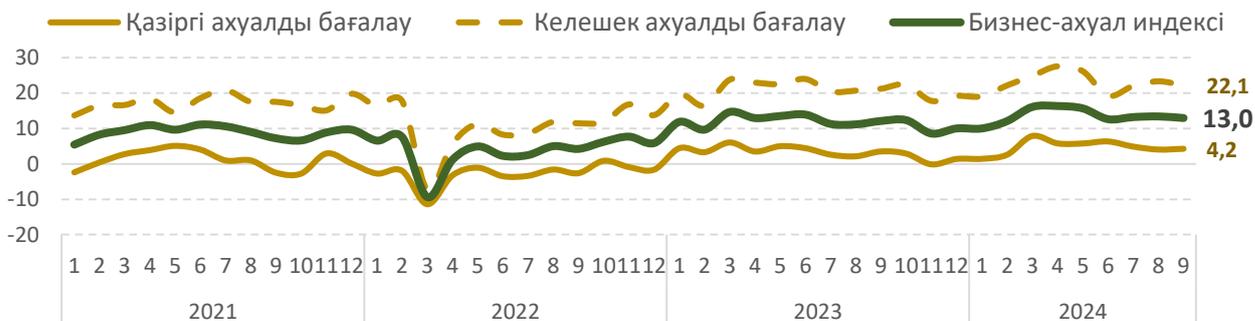
Индекстің ең жоғарғы мәні Ұлытау облысында (56,6), ең төменгі мәні Шығыс Қазақстан облысында (43,7) тіркелді.

Бизнес-ахуал индексі

Қыркүйек айында қазіргі бизнес ахуалды бағалау біршама жақсарды, бірақ келешек бизнес жағдайларына қатысты оптимизм төмендеді. Нәтижесінде бизнес-ахуал индексі аздап төмендеп, 13,0 құрады.

График 3. Бизнес-ахуал индексінің (БАИ) динамикасы*

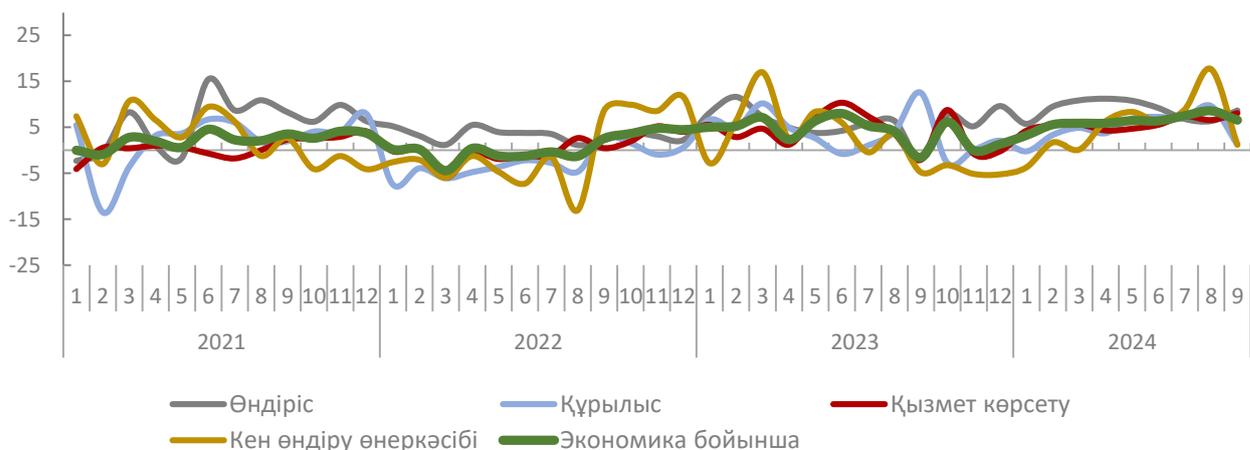
* Қазіргі және болашақ бизнес-ахуалды бағалау үшін жауаптар теңгерімі (ЖТ) қолданылады. Ол – бизнес-ахуалдың өзгерісіне қатысты сұрақтарға берілген оң және теріс жауаптар арасындағы айырмашылық. Индекс мәні 0-ден жоғары болса – ахуалдың жақсарғанын, төмен болса – нашарлағанын білдіреді.

Кәсіпорындардың бағалауы бойынша, олардың өніміне/қызметіне сұраныстың өсуі жалғасты, бірақ өсу қарқыны баяулады.

Қыркүйек айында тау-кен өнеркәсібі мен құрылыста сұраныстың өсу қарқыны айтарлықтай баяулады, ал қызмет көрсету және өндіріс секторында жеделдеді, осылайша сұраныс барлық секторда өсу аймағында қалды.

Респонденттер инфрақұрылымның өзгеруін де оң бағалады, бірақ қалған факторлар бойынша (бизнесті қорғау мәселесі, салық жүктемесі және қаржыға/несиеге қол жетімділік) теріс баға басым.

График 4. Секторлар бойынша сұраныстың өзгеру динамикасы (ЖТ)*

* Сұранысты бағалау үшін жауаптар теңгерімі (ЖТ) қолданылады. Ол – сұраныстың өзгерісіне қатысты сұрақтарға берілген оң және теріс жауаптар арасындағы айырмашылық. Индекс мәні 0-ден жоғары болса – ахуалдың жақсарғанын, төмен болса – нашарлағанын білдіреді.

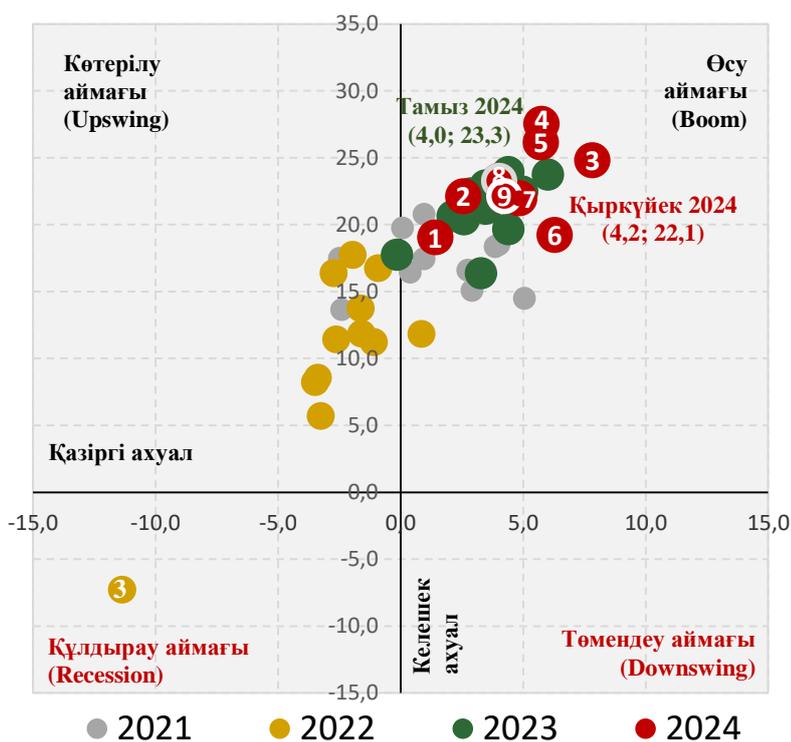
График 5. Бизнес-цикл «сағаты»

2024 жылдың қыркүйек айында бизнес-цикл «сағатының» көрсеткіші өсу аймағында қалды.

Қазіргі бизнес ахуалды бағалау көрсеткіші жақсарып, 4,2 құрады.

Алдағы 6 айда келешек бизнес-ахуал бағасы аздап төмендеп, 22,1 құрады.

**Бизнес-цикл «сағаты» берілген уақытта экономиканың циклдің қай фазасында болғанын көрсетеді. Оны құру үшін қазіргі ахуалды (X осі бойынша) және келешек ахуалды (Y осі бойынша) бағалау бойынша деректер қолданылады.*

ӘДІСНАМАЛЫҚ ТҮСІНДІРМЕ

¹ Ақпарат нақты сектор мониторингіне қатысушы кәсіпорындардың арасында жүргізілген ай сайынғы сауалнамалардың нәтижесімен дайындалды.

² Іскерлік белсенділік индексі жаңа тапсырыстар көлемі, жұмыспен қамту деңгейі, жаңа өнім көлемі, тауарлы-материалдық қорлардың көлемі, жеткізу мерзімі сияқты кәсіпорындар көрсеткішінің жиынтық өзгерісі ретінде есептеледі.

³ Іскерлік белсенділік индексі есептеу үшін диффузиялық индекс (ДИ) пайдаланылады. Ол әрбір көрсеткіш бойынша оң жауап берген кәсіпорындар үлесінің және өзгеріссіз жауаптардың жартысының үлес қосындысы (үлестер салмақтанып есептеледі) ретінде есептеледі. Бұл индекс көрсеткіштің өзгеру динамикасын сипаттайтын жалпыланған индикатор болып табылады.

⁴ Бизнес-ахуал индексі (БАИ) есептеуде Ifo неміс зерттеу институтының әдістемесіне сәйкес осы айдағы бизнес-жағдайлардың көрсеткіштері (АЖ) және болашақ 6 айдағы бизнес-жағдайлардың күтілетін өзгерістері (БЖ) бойынша жауаптар теңгерімі (ЖТ) пайдаланылады:

$$\text{БАИ}^* = \sqrt{(\text{ЖТ}(\text{АЖ}) + 200) * (\text{ЖТ}(\text{БЖ}) + 200)} - 200$$

мұндағы, ЖТ – жауаптар теңгерімі

АЖ – ағымдағы экономикалық жағдай

БЖ – болашақтағы экономикалық жағдай

⁵ ЖТ (жауаптар теңгерімі) бизнес-шарттардың өзгеруі туралы сұрақтарға берілген оң және теріс жауаптардың үлесі арасындағы айырма ретінде есептеледі. Кәсіпорындар ұсынылған үш жауаптың біреуін таңдайды: «жақсарды», «өзгерген жоқ» және «нашарлады». Жауаптардың үлесі салмақтана отырып есептеледі.

⁶ Ifo зерттеу институты жасаған бизнес-цикл «сағаты» – бұл екі нөлдік сызықтың қиылысуымен төрт квадрантқа бөлінген диаграмма (координаттар жүйесі). Олар іскерлік жағдай тұрғысынан экономикалық циклдің төрт кезеңін білдіреді: көтерілу, өсу, төмендеу, құлдырау. Егер ағымдағы жағдайларды бағалау теріс болса, ал күтулер оң болса, экономикасы көтерілу фазасында, егер ағымдағы жағдайларды бағалау және күтулер оң болса, онда экономика өсу фазасында т. с. с.

⁷ Диаграммалардағы деректер маусымдық фактордың әсерінен тазартылған (болашақ жағдайларды бағалау мен факторларды бағалаудан басқасы).

⁸ Алдыңғы айлардың динамикасында маусымдық тазалауға және жалпы қосылған құнды (ЖҚҚ) нақтылауға байланысты өзгерістер болуы мүмкін.

⁹ Секторлар бойынша егжей-тегжейлі ақпарат (сұрыптау туралы ақпарат, индикаторлар динамикасы, жауаптардың таралу нәтижелері) дашбордта берілген.

¹⁰ Секторлар бөлінісінде өңірлер арасында сұрыптаудың репрезентативтілігіне қол жеткізуге қарай жаңа әкімшілік-аумақтық құрылымға сәйкес есептеу нәтижелері ұсынылады.